
ВОЕННА АКАДЕМИЯ „ГЕОРГИ СТОЙКОВ РАКОВСКИ”

С Т А Н О В И Щ Е**от ЕВГЕНИЯ ИВАНОВА КАЛИНОВА**

професор, доктор по история, Софийски университет „Св. Климент
Охридски “ – Исторически факултет, Катедра „История на България“

на дисертационния труд на **КАЛИН ДИНКОВ РАНЧЕВ**

на тема **„СТРАТЕГИЧЕСКО РЪКОВОДСТВО НА БЪЛГАРСКАТА
АРМИЯ В УСЛОВИЯТА НА БЛОКОВО ПРОТИВОПОСТАВЯНЕ
(1955 – 1991 г.)“**,

представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор“
по 2. „Хуманитарни науки”, професионално направление 2.2. „История и
археология”

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Представеният дисертационен труд е посветен на сериозен научен проблем – стратегическото ръководство на българската армия в продължителен исторически период, в който тя е включена и функционира във военната структура на Източния блок – Организацията на Варшавския договор (ОВД). Българската историография има своите постижения в изследването на отделни аспекти на темата за ОВД, които докторантът познава добре и това му е позволило да открие нов ракурс, от който да разработи темата. Акцентът в дисертацията е върху дейността на българското политическо, държавно и военно ръководство при осъществяване на стратегическото ръководство на въоръжените сили на България през Студената война в национален и коалиционен формат, като са проследени и функционалните връзки между органите за военнополитическо ръководство.

Изложението в обем от 345 с., структурирано в увод, три глави, заключение, библиография и приложения, напълно съответства на темата на дисертационния труд. Избраният от докторанта проблемно-хронологичен подход е адекватен на поставената изследователска задача. В увода са направени нужните терминологични уточнения за военната стратегия и исторически коректно са защитени хронологическите граници на изследвания период – от създаването на ОВД на 14 май 1955 г. до края на Студената война. Намирам за приемливо включването на въвеждащата глава, посветена на развитието и модернизацията на българската армия и нейното стратегическо ръководство след Освобождението до края на Втората световна война, макар тя да е извън хронологическите рамки, заявени в заглавието на дисертацията. Тази глава позволява по-доброто осмисляне на причинно-следствените връзки, препращащи към същинския период на изследване, а от друга страна е доказателство за уменията на докторанта да представя в синтезиран вид предисторията на проблемите на основата както на многобройни научни публикации, така и на публикувани и непубликувани документи.

2. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд.

Научните приноси на докторанта се съдържат най-вече във втората и третата глава на дисертацията. Положителна оценка заслужава опитът във втора глава да се проследят промените в стратегическото ръководство на българската армия в национален формат. Те са анализирани на фона на политическите трансформации в България и в Източния блок след 1947 г., като е открояна ролята на двата водещи фактора – Студената война и налагането на съветския модел. На основата

на документи от Централния държавен архив е представена еволюцията на съобразеното със съветската практика законодателно уреждане на устройството и функционирането на въоръжените сили в страната, както и промените в органите за стратегическото им ръководство и стоящите пред тях задачи по отбраната на страната за целия период до края на 80-те години. Приносен характер имат параграфите, посветени на изграждането на ефективна военновременна система за командване и управление и на органите по механизация и автоматизация на управленческата дейност на органите за ръководство на въоръжените сили.

Приносният характер на третата глава е свързан с подробния анализ на изграждането на органите за стратегическо ръководство на българската армия в коалиционен формат в рамките на ОВД. Надграждайки постигнатото в историографията, което е най-вече в сферата на създаването и развитието на военнополитическата коалиция на социалистическите страни, докторантът поставя акцента върху онези фактори, които имат най-сериозно значение за реструктурирането на органите за стратегическо ръководство на въоръжените сили на страната. Това е направено в параграфи, обособени в съответствие с отделните периоди в развитието на ОВД, като докторантът показва умение да издирва и привлича нови архивни източници, които центрират изложението върху основната тема на дисертацията. Логичен и обоснован е изводът, че между 1946 и 1954 г. държавите от Източна Европа възприемат изцяло съветския военен опит и изграждат своите въоръжени сили в съответствие с принципите на организация, въоръжаване, обучение и командване в съветската армия. На тази основа стъпва анализът на периода на формирането на главните политически и военни органи на ОВД между 1955 и 1969 г. Тази част от дисертацията съдържа много съществена информация, която би могла да даде тласък на по-нататъшни изследвания. Очертана е ролята на отделните страни-членки на ОВД при вземането на решения в мирно и особено във военно време и са направени задълбочени сравнения в това отношение между ОВД и НАТО. Докторантът въвежда в научна употреба нови документи от ЦДВИА при разкриването на функционалните взаимовръзки на подчиненост и взаимодействие между органите за стратегическо ръководство на въоръжените сили на България с тези на ОВД и СССР след 1969 г. до средата на 80-те години, когато окончателно е изградена цялостната структура на Варшавският договор. В последния параграф е представено стратегическо ръководство на българската армия в условията съветската „перестройка“ и т.нар. Втора Студена война, завършила с разпадането на Източния блок и на военната му структура.

Що се отнася до научно-приложната стойност на дисертацията, тя може да се открие в убедително защитената оценка на автора, че с включването си във военните структури на ОВД българската армия натрупва уникален опит от участие в съвременна военна коалиция. На тази база биха могли да се направят изводи за подобряване на оперативната съвместимост и взаимодействието на българската армия в евроатлантическата система за колективна сигурност и отбрана.

3. Становище относно наличието или липсата на плагиатство.

Внимателният прочит на дисертационния труд ми дава основание да преценя, че той е оригинално изследване на автора му, който коректно е използвал съществуващата научна литература и липсват данни за плагиатство.

4. Критични бележки.

Тъй като дисертацията представлява военноисторическо изследване, бих направила някои препоръки към нея от позицията на именно на историк. Първата е свързана с необходимостта да се обясни още в увода хронологическото несъответствие между първата глава и заглавието на дисертацията и да се аргументира структурата на изложението. Втората ми препоръка е да се привлекат и по-съвременни научни изследвания върху политическата и военната история, особено в първата глава. Убедена съм, че дисертацията определено би спечелила, ако с една нова редакция се отстранят редицата повторения и особено немалкото правописни грешки. Бих искала да подчертая, че посочените бележки и препоръки са по-скоро с оглед на евентуалното публикуване на дисертацията и не накърняват цялостното положително впечатление от работата на докторанта.

5. Заключение.

Дисертационният труд от гледна точка на научната значимост на изследваните проблеми, на въвеждането на нов документален материал и на направените анализи и изводи напълно отговаря на изискванията за придобиване от автора му на образователната и научна степен „доктор“.

6. Оценка на дисертационния труд.

Цялостното ми впечатление от представената дисертация е много добро, оценката ми е положителна и съм убедена, че научното жури има основания да присъди на докторанта Калин Ранчев образователната и научна степен „доктор“.

Дата: 18 декември 2019 г.

Рецензент:

(подпис)

(Проф. д-р Евгения Калинова)